

Renata Malesa

Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

SPRAWOZDANIE Z XIV KRAJOWEGO FORUM INFORMACJI
NAUKOWEJ I TECHNICZNEJ „INNOWACJE – BADANIA
NAUKOWE – TECHNOLOGIE W EUROPEJSKIEJ PRZESTRZENI
INFORMACYJNEJ” (ZAKOPANE, 20–22 WRZEŚNIA 2017 ROKU)

W dniach 20–22 września 2017 roku w Zakopanem odbyło się kolejne już – XIV Krajowe Forum Informacji Naukowej i Technicznej. Jego głównym organizatorem było Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej (PTIN), zaś współorganizatorami Zakład Zarządzania Informacją Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Zakład Zarządzania Informacją Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego. Forum zorganizowano przy współpracy z Międzynarodowym Towarzystwem Organizacji Wiedzy (International Society for Knowledge Organization – ISKO), ISKO PL.

Tematem przewodnim wydarzenia były „Innowacje – Badania naukowe – Technologie w europejskiej przestrzeni informacyjnej”. Dodatkowo spotkanie miało charakter szczególny, ponieważ wiązało się z jubileuszem 25-lecia PTIN.

W konferencji wzięło udział około 40 osób – przedstawiciele środowiska naukowego informatologów i bibliologów, bibliotek naukowych oraz instytutów badawczych z całej Polski.

Obrady podzielono na kilka sesji. Pierwsza była związana z obchodzonym jubileuszem Towarzystwa. Uroczystego otwarcia dokonała Prezes Zarządu PTIN – dr hab. Diana Pietruch-Reizes z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ona też wygłosiła pierwszy referat pt. „25 lat PTIN. Przeszłość, terażniejszość, przyszłość”, w którym przedstawiła historię i perspektywy rozwoju organizacji. Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej powstało w 1992 roku, jednak jego korzeni można szukać jeszcze w latach 80. XX wieku. Jest samorządnym stowarzyszeniem o charakterze

ogólnokrajowym, posiada osobowość prawną i zrzesza swoich członków na zasadzie pełnej dobrowolności, a swoją działalność opiera na ich społecznej pracy¹. Głównym zadaniem PTIN jest „upowszechnienie w społeczeństwie przeświadczenia o wysoce ważnej roli i znaczeniu informacji naukowej i technicznej w rozwoju społeczno-gospodarczym i postępie naukowo-technicznym oraz konieczności ich wykorzystania w działaniach twórczych i decyzyjnych”². Towarzystwo zrzesza osoby, które zajmują się zawodowo działalnością w zakresie informacji naukowej i technicznej, korzystają z usług informacji naukowej i technicznej lub są zainteresowani problematyką informacji. Obecnie organizacja liczy około stu członków.

Dwa kolejne wystąpienia miały charakter wspomnieniowy i były poświęcone dwóm wybitnym postaciom polskiej nauki o informacji. Dr Sabina Cisek z Uniwersytetu Jagiellońskiego przybliżyła postać prof. Wandy Pindlowej, natomiast prof. dr hab. Wiesław Babik, również z Uniwersytetu Jagiellońskiego, wspominał prof. Eugeniusza Ścibora.

Dr Renata Frączek, wiceprezes PTIN z Uniwersytetu Śląskiego przedstawiła referat podsumowujący fora organizowane przez Towarzystwo. Pierwsze forum odbyło się w 1991 roku, jeszcze przed oficjalnym powstaniem PTIN, i od tego czasu wydarzenie jest organizowane regularnie co dwa lata. Tematyka forów oscyluje wokół szeroko pojętej informacji naukowej i technicznej. Na przestrzeni 25 lat zorganizowano czternaście konferencji, które poświęcono m.in.: różnym formom praktycznej działalności informacyjnej, roli informacji naukowo-technicznej w dobie dostosowania nauki i gospodarki do wymagań Unii Europejskiej, usługom i aplikacjom w gospodarce opartej na wiedzy, bezpieczeństwu informacji w społeczeństwie informacji i wiedzy, informacyjnym wyzwaniom ery cyfrowej czy człowiekowi w przestrzeni informacyjnej. Fora zawsze stanowiły platformę wymiany poglądów i doświadczeń, dyskusji oraz prezentacji osiągnięć teoretycznych, metodologicznych i praktycznych dotyczących szerokiego spektrum zagadnień informacji.

Ostatni referat pierwszej sesji wygłoszony przez prof. dr. hab. Wiesława Babika dotyczył Międzynarodowego Towarzystwa Organizacji Wiedzy w Polsce (ISKO PL) i jego form współpracy z PTIN.

Drugą sesję plenarną w pierwszym dniu obrad poprowadził prof. dr hab. Wiesław Babik. Wygłoszono w niej cztery referaty. Dwa pierwsze zaprezentowały przedstawicielki warszawskiego środowiska informatologów. Prof. dr hab. Barbara Sosińska-Kalata przedstawiła referat „Recepcja europejskiej koncepcji nauki o dokumentacji i informacji w Polsce na przykładzie dzieł Paula Otleta i Suzanne Briet”. Skupiła się w nim na omówieniu najważniejszych tez zawartych w sztandarowych

¹ *Polskie Towarzystwo Informacji Naukowej*, [online], <http://www.ptin.org.pl/> [dostęp: 23.10.2017].

² *Statut PTIN*, [online], <http://www.ptin.org.pl/dzialalnosc/statut.pdf> [dostęp: 23.10.2017].

działach tych autorów z zakresu nauki o dokumentacji oraz prezentacji wyników poszukiwań śladów recepcji ich koncepcji w pracach badaczy z zakresu bibliologii i informatologii. Natomiast prof. dr hab. Jadwiga Woźniak-Kasperek zajęła się zagadnieniem związków pomiędzy otwartą nauką a bibliografią, przedstawiając je z punktu widzenia „zaangażowanego sceptyka”. Pokazała korzyści i bariery w podejmowaniu inicjatyw na rzecz otwarcia nauki i dostępności do publikacji naukowych. Zwróciła uwagę na powstawanie nowych typów i gatunków publikacji, nowych możliwości ich prezentacji (repozytoria, biblioteki cyfrowe) oraz możliwe konsekwencje tych zjawisk dla praktyki i metodyki bibliograficznej. Podkreśliła, że nie godzą one w istotę bibliografii.

Dwa kolejne wystąpienia pochodziły ze środowiska krakowskiego (Uniwersytet Jagielloński). Prof. dr hab. Wiesław Babik zaprezentował problematykę bezpieczeństwa informacji. W referacie „Informacja bez granic? W kierunku bezpieczeństwa informacji” pokazał zagrożenia, jakie niesie łatwość dostępu do informacji we współczesnym świecie (manipulacja, utrata wartości i jakości) oraz problem konieczności edukacji w tym zakresie. „Europejska przestrzeń badawcza dla optymalnego przepływu i transferu wiedzy naukowej” to tytuł referatu dr hab. Diany Pietruch-Reizes. Autorka przedstawiła postępy prac związane z kształtowaniem się Europejskiej przestrzeni badawczej (od jej utworzenia w 2000 r.), dokonała analizy dokumentów UE w tym zakresie, zwracając uwagę na rozbieżności pomiędzy poszczególnymi państwami członkowskimi.

Drugi dzień obrad podzielono na dwie sesje. Pierwsza miała charakter dydaktyczny i była poświęcona kształceniu specjalistów w obszarze informacji. Jej prowadzenie powierzono dr Sabinie Cisek. Podczas sesji swe doświadczenia zaprezentowali przedstawiciele większości instytutów, kształcących w zakresie bibliologii i informatologii z całej Polski. W większości z nich nastąpiły zmiany w ofercie kształcenia, wywołane zmniejszeniem zainteresowania studiami bibliotekoznawczymi, wymogami rynku pracy, czynnikami demograficznymi czy chęcią uatrakcyjnienia oferty dydaktycznej.

Dr Małgorzata Janik z Uniwersytetu Jagiellońskiego przedstawiła program kształcenia na kierunku zarządzanie informacją w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa tejże uczelni. Dr Sabina Cisek skupiła się na oczekiwaniach pracodawców w zakresie kompetencji informacyjnych. Wykorzystując metodę analizy i krytyki piśmiennictwa (głównie anglojęzycznego), doszła do wniosku, że kompetencje informacyjne przydatne w miejscu pracy i oczekiwania pracodawców różnią się od tych niezbędnych do ukończenia szkoły lub studiów.

Pracodawcy cenią takie umiejętności informacyjne, jak: wykorzystywanie wiedzy współpracowników, pozyskiwanie informacji z różnych źródeł, interpretacja informacji, identyfikowanie powiązań czy staranne pozyskiwanie informacji.

Kolejne wystąpienie – przedstawiciele Katedry Informatologii i Bibliologii Uniwersytetu Łódzkiego, dr hab. Marioli Antczak, prof. UŁ oraz dr. Grzegorza Czapnika – dotyczyło również oczekiwań pracodawców. Uwzględniono je przy projektowaniu nowego kierunku studiów magisterskich w Katedrze – informatologia dla biznesu z językiem angielskim.

Dr hab. Hanna Batorowska, prof. UP w Krakowie przedstawiła referat „Kompetencje kluczowe w edukacji dla bezpieczeństwa”. Omówiła pojęcie bezpieczeństwa informacyjnego oraz kompetencje niezbędne do jego kształtowania.

Odniosła się m.in. do kompetencji informacyjnych, medialnych, komunikacyjnych, organizacyjnych, społecznych, międzykulturowych i technologicznych oraz luk w zakresie edukacji dla bezpieczeństwa informacyjnego. Stwierdziła, że należy rozszerzyć te zagadnienia o nowe obszary, jak ekologia informacji czy kultura informacyjna. Dr hab. Diana Pietruch-Reizes skupiła się natomiast na realizacji zajęć z zakresu ochrony własności intelektualnej na studiach kształcących profesjonalistów informacji. Dokonała przeglądu planów i programów studiów oraz efektów kształcenia.

Kolejne wystąpienie dotyczyło zmiany oferty kształcenia w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UMCS w Lublinie. Jego przedstawicielki – dr Renata Malesa i dr Anita Has-Tokarz – zaprezentowały prace nad kierunkiem architektura informacji. Przedstawiły program, efekty kształcenia, sylwetkę absolwenta oraz problemy, jakie wystąpiły podczas wdrażania nowego kierunku. Problematyce kształcenia architektów informacji był poświęcony też referat dr. Stanisława Skórki z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Przedstawił on spojrzenie potencjalnych pracodawców i ich oczekiwania względem absolwentów tego kierunku.

Ostatnim referatem w sesji poświęconej dydaktyce było wystąpienie dr Renaty Frączek i dr. Karola Maklesa z Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŚ. Zaprezentowali oni program kierunku informacja w instytucjach e-społeczeństwa.

Podczas dyskusji zwracano uwagę na wspólne problemy, z jakimi borykają się instytuty kształcące profesjonalistów informacji. Widoczny jest spadek zainteresowania studiami bibliotekoznawczymi i przesunięcie zainteresowań w kierunku wyłącznie informacji. Dyskutowano o pożądanym kierunku zmian, w jakim powinno pójść kształcenie specjalistów informacji, tak aby potrafili się oni odnaleźć na współczesnym rynku pracy.

Kolejną sesję drugiego dnia obrad zatytułowano „Dostęp do informacji”. Przewodniczyła jej dr hab. Diana Pietruch-Reizes, a wygłoszono w niej siedem referatów. Ich tematyka dotyczyła różnych aspektów dostępu do informacji. Dr hab. Barbara Kamińska-Czubała (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie) zaprezentowała referat

„Możliwości wykorzystania semantycznej teorii informacji w praktyce”. Dr Stanisław Skórka zajął się problematyką treści (ang. *contentu*) i jej znaczenia w „erze informacji”. Odnosił się do definicji treści Marshalla McLuhana, który ujmował ją jako „przekazywany materiał pojęciowy (informacja, sens wypowiedzi przekaz) odwracający uwagę od techniki lub środka przekazu, które są jej nośnikami”. Zwrócił uwagę, iż wraz z rozwojem Internetu znaczenie zawartości wzrasta – to ona jest najważniejszą częścią serwisów internetowych. Zmieniają się cechy treści, a ona sama staje się towarem tak jak wcześniej informacja.

Trzy kolejne wystąpienia zaprezentowali przedstawiciele Uniwersytetu Śląskiego. Dr Justyna Adamus-Kowalska wygłosiła referat „Europejska polityka dostępu do informacji i archiwów”, w którym dokonała przeglądu aktów prawnych dotyczących tego zagadnienia.

Otwartości czasopism w naukach humanistycznych dotyczyło wystąpienie dr Anny Matysek. Autorka skupiła się na krajowych czasopismach z dziedziny bibliologii i informatologii publikowanych na zasadach Open Acces, dokonując ich analizy pod względem ilościowym, językowym, widoczności w wyszukiwarkach otwartych zasobów oraz obecności w bazach indeksujących i wartościujących czasopisma. Dokonała też zestawienia otrzymanych wyników z wynikami badań przeprowadzonych trzy lata wcześniej, co pozwoliło jej ocenić rozwój ruchu OA w naukach humanistycznych. Problematyką dostępności do czasopism elektronicznych zajęła się natomiast kolejna referentka – dr Agnieszka Łakomy. Autorka scharakteryzowała wybrane sposoby dostępu do e-czasopism, analizując ofertę tytułową, przydatność dla użytkownika oraz oferowane możliwości.

Kolejne wystąpienie – mgr Agnieszki Paruzel z Biblioteki Głównej Politechniki Częstochowskiej – skupiało się na dostępności cyfrowych dysertacji europejskich. Referentka przedstawiła zagadnienie na przykładzie portalu DART-Europe. Skupiła się na udziale instytucji polskich na tle innych krajów europejskich oraz przyroście liczby dysertacji udostępnianych elektronicznie.

Ostatnim referatem w drugim dniu obrad miało być wystąpienie zaprezentowane przez przedstawicielkę Biblioteki Narodowej – dr Jolanta Hys. Omówiła w nim prace nad nową edycją skróconych tablic UKD. Ponieważ jednak mgr Witold Sygocki z Centralnego Instytutu Ochrony Pracy PIB nie mógł wygłosić swojego wystąpienia w trzecim dniu obrad, organizatorzy umożliwili mu to na zakończenie drugiego dnia. W referacie „Publikacje z zakresu BHP w Google Scholar w bazach na platformach i w serwisach komunikacji naukowej” przeanalizował występowanie informacji o publikacjach zaindeksowanych w wyszukiwarkach Google i Google Scholar. Materiał badawczy stanowiły publikacje polskich instytutów z lat 2016–2017. Na jego podstawie autor pokazał przyrost informacji w środowisku sieciowym.

Uwieńczeniem pracowitego dnia obrad była uroczysta kolacja, podczas której uczestnicy świętowali jubileusz 25-lecia PTIN, zakończona jubileuszowym tortem.

Trzeci, ostatni dzień obrad był poświęcony innowacjom w bibliotekach oraz działalności informacyjnej w pracy instytutów badawczych.

Moderatorem pierwszej sesji była dr Renata Frączek. Jako pierwsza wystąpiła mgr Beata Chrapczyńska z Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, prezentując referat „Innowacje w bibliotece akademickiej – czy wprowadzanie nowoczesnych rozwiązań wpływa na ocenę biblioteki i bibliotekarzy na Uczelni”. Zastanawiała się w nim, czy podniesienie jakości usług zmieniło postrzeganie pracowników biblioteki, czy są oni postrzegani jako kompetentni fachowcy.

Problemy ewaluacji szkoleń użytkowników, jako narzędzia podnoszenia efektywności biblioteki akademickiej, były natomiast przedmiotem wystąpienia mgr Anny Dodot z Biblioteki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Autorka przedstawiła wyniki ankiety przeprowadzonej podczas dwóch edycji konferencji szkoleniowych „Efektywna komunikacja naukowa”.

Kolejne wystąpienie – dr Jolanty Szulc z Uniwersytetu Śląskiego – dotyczyło wykorzystania modeli inteligencji rozproszonej w projektowaniu działalności bibliotek. Autorka przedstawiła studium przypadku programu badania środowiska opracowanego i przeprowadzonego w Harvard Business School’s Knowledge and Library Services w Bostonie oraz oprogramowania zastosowanego w bibliotece Fortune Institute of Technology.

Ostatnia sesja podczas forum, pod przewodnictwem dr. Stanisława Skórki dotyczyła działalności informacyjnej i technologii informacyjnych. Zawierała cztery referaty. Dr inż. Agnieszka Młódzka-Stybel zaprezentowała postawy użytkowników wobec zastosowań technologii informacyjnych na podstawie badań przeprowadzonych w przedsiębiorstwach. Autorka skupiła się na próbie odpowiedzi na pytania, czy użytkownicy dostrzegają korzyści z zastosowania technologii, jakie są ich postawy względem nich, czy widzą potrzebę dalszego rozwoju. Wskazała, że najczęściej użytkownicy nie dostrzegają całego spektrum korzyści, jakie niesie wdrażanie technologii w przedsiębiorstwach.

Kolejny referent – dr Sebastian Kotuła z UMCS w Lublinie – również zaprezentował wyniki badań. Dotyczyły one problemu utraty czasu w następstwie wykonywania zbędnych kliknięć myszką. Postawił tezę, że ograniczenie nadmiernych, błędnych kliknięć przekłada się na oszczędność czasu.

Problematyki innowacyjności w gromadzeniu i zarządzaniu danymi badawczymi dotyczyło wystąpienie dr inż. Joanny Szewczykiewicz z Instytutu Badawczego Leśnictwa. Przedstawiła doświadczenia w zakresie zarządzania i udostępniania informacji naukowej w swojej macierzystej instytucji.

Ostatni referat wygłoszony podczas forum odnosił się do analizy wyników wyszukiwania na temat wypadków przy pracy. Zaprezentowała go mgr Magdalena Zdunek z Centralnego Instytutu Ochrony Pracy PIB. Tematyka wypadków przy pracy stanowi podstawę serwisu tematycznego CIOP-PIB. Autorka uzupełniła dodatkowo wyniki wyszukiwań o wybrane bazy artykułów z czasopism. Analiza miała charakter ilościowy oraz tematyczny.

Ogółem podczas XIV Krajowego Forum Informacji Naukowej i Technicznej wygłoszono trzydzieści dwa referaty o zróżnicowanej tematyce. Jak podkreślono w podsumowaniu obrad, wartością konferencji była możliwość wymiany poglądów, prezentacja najnowszych wyników badań w dziedzinie informacji naukowej oraz dyskusje co do dalszego rozwoju dyscypliny. Niezwykle cenna była możliwość wymiany doświadczeń związanych z kształceniem specjalistów w zakresie informacji. Organizatorzy liczą na kolejne owocne spotkania.

UMCS